

Umarła klasa. Daniel Rycharski

kuratorzy: Szymon Maliborski, Agnieszka Żuk

Dokumentacja (fragment) złożona do konkursu
na kuratorski projekt wystawy w Pawilonie Polskim
na 59 Międzynarodowej Wystawie Sztuki
w Wenecji w 2022 r.

Koncepcja Wystawy w Pawilonie Polskim w Wenecji Biennale 2022

Umarła klasa

Projekt zakłada prezentację nowych prac Daniela Rycharskiego mierzących się z tematem napięć powstałych w wyniku gwałtownych zmian w relacjach pomiędzy człowiekiem i ziemią widzianych z perspektywy wsi polskiej. Zmiany te wynikające z intensyfikacji przemysłowej produkcji żywności podporządkowanej logice maksymalizacji zysku pociągają za sobą głęboko idące przemiany kulturowe, które można postrzegać jako najnowszy rozdział opowieści o kresie kultury chłopskiej.

Wystawa nie koncentruje się jedynie na przemianach ekonomicznych, raczej przygląda się konsekwencjom społecznym i kulturowym oraz osobistym historiom. Jak rozpad gospodarstw rodzinnych przekłada się na status jednostki i jej autonomię oraz łączy się z problemem zmian klimatu? W jaki sposób obecne przeobrażenia domagają się aktualizacji wyobrażeń związanych z kulturą wsi (religijność, pozycja kobiet, stosunek do ziemi i zwierząt).

W swojej praktyce artystycznej Daniel Rycharski podejmuje konsekwentnie od wielu lat tematy związane z prowincją, kultura queer i wiarą. Zestaw sześciu nowych prac przygotowanych dla Pawilonu Polskiego w ramach Biennale sztuki w Wenecji pozwala na uwidocznienie wielu zależności, pragnień i konfliktów wewnątrz konkretnej społeczności w obliczu globalnych przemian oraz kryzysu tożsamości.

Kluczową pracą wystawy, a jednocześnie jej otwartym zakończeniem, jest *List z nieba* – realizacja filmowa zainspirowana działalnością Piotra Ściegiennego, księdza katolickiego i przywódcy ludowego z XIX wieku. Ściegienny namawiał chłopów do obalenia pańszczyzny postępując się spreparowanym przez siebie *Listem ojca świętego Grzegorza papieża do rolników i rzemieślników*. Nawoływał w nim do samokształcenia, solidarności, tolerancji i braterstwa. W założeniu projekt zostałby zrealizowany we współpracy z aktorem Arturem Żmijewskim, znanym jako odtwórca roli księdza Mateusza. Wcielając się w rolę popularnego duchownego, Żmijewski jeździłby po wsiach odczytując zaktualizowaną wersję listu fanom serialu. Forma nowej solidarności i współdziałania (również ze światem przyrody) byłaby poszukiwaniem odpowiedzi na kryzys nie tylko jego opisaniem.

Zorientowane wobec tej pracy pozostają inne realizacje mające charakter obiektów rzeźbiarskich eksplorujące temat zmian i emocjonalnych konfliktów, które im towarzyszą.

Cepelia z chlewu, *Jarzmo* i *Yin i Yang* to instalacje wykonane z rzeczy osobistych oraz narzędzi rolniczych służących do hodowli zwierząt i uprawy roślin. Prace te rozwijają ważną dla Rycharskiego strategię artystyczną polegającą na przetwarzaniu materiałów znalezionych, ich historii i emocji związanych. Rzeźby te wskazują na zmiany jakie zaszły w materialności wsi - przejście od DIY do zestandaryzowanego, nowoczesnego sprzętu gospodarskiego - nawiązując do zmiany relacji pomiędzy człowiekiem i zwierzętami, a

także statusu zwierząt w hodowli przemysłowej. Mówią również o historiach osobistych, przemijaniu i resztkach kultury, które nie zostaną zachowane.

Pracą podejmująca temat przemian religijności jest *Złoty cielec*. Rzeźba będąca naturalnej wielkości odlewem jednego ze zwierząt gospodarskich lokalnego rolnika wykonana ze znalezionych posążków i metalowych dewocjoniów. Obiekt ten dotyka tematu zderzenia między postawą „czyńcie sobie ziemię poddaną” mającą umotywowanie religijne a świadomością zagrożenia dla planety jakie niosą ze sobą zmiany klimatu. Jest zapisem daremnego poszukiwania równowagi oraz konfliktów z tym związanych.

Jednym z podstawowych odczuć eksplorowanych przez artystę staje się również doświadczenie wstydu. Wykorzystywany jako narzędzie do dyscyplinowania i podporządkowywania wstyd wiąże się z narzucaniem wzorców zachowań oraz wyrażania cielesności. Bezpośrednio odnosząca się do tego realizacja *Wstyd* to rzeźba wycięta z podręczników szkolnych – książek wyznaczających standardy myślenia o wsi. Powstała kompozycja odwzorowująca fragmenty ciała artysty dotyka tematu ciała jako archiwum, które zapamiętuje i uwewnętrznia tę emocje.

Zestaw prac Rycharskiego prezentowany w Pawilonie Polonia może przyczynić się do skonstruowania nowych symboli opowiadających skomplikowaną zależność pomiędzy rodzimą prowincją i zmieniającym się wraz z nią światem. Powrót na wieś okazuje się istotny nie tylko po to, by zrozumieć dynamikę życia społecznego we współczesnej Polsce, lecz również, aby z tej perspektywy spojrzeć na przetaczające się dyskusje o wojnie kulturowej czy ludowej historii i kryzysie klimatycznym.

Streszczenie scenariusza wystawy

Wystawa Umarła Klasa będzie prezentacją nowej serii prac Daniela Rycharskiego – artysty działającego na styku różnorodnych światów społecznych: wsi, kultury queer i wspólnoty wiary. Sześć prac - pięć rzeźb oraz instalacja filmowa dotyczy kwestii przemian kulturowych na polskiej prowincji, zmian w relacjach między człowiekiem i ziemią oraz egzystencjalnych dylematów w obliczu nieuchronnej konieczności wymyślenia sposobu życia na nowo. To spójna i wielowątkowa wypowiedź, która operuje skrótem i symbolem o przemożnej sile oddziaływania. Głównymi materiałami użytymi do produkcji prac staną się elementy znalezione, codzienne przedmioty związane z uprawą ziemi i hodowlą zwierząt drobiazgowo przetworzone przez artystę.

Przystosowany do prezentacji Pawilon Polonia wraz z dodatkową architekturą działań będzie jako dyskretne tło dla prac, których siła wizualna i materialność uwidacznia się najlepiej w przestrzeni z minimum dodatkowych elementów. W ramach przygotowań do pokazu część świetlików w pawilonie zostanie zakryta, aby stworzyć warunki do oświetlenia punktowego skierowanego na prace. Zakomponowane w przestrzeni obiekty można oglądać w dowolnej kolejności, wychwytyjąc pomiędzy nimi sieć powiązań i odniesień.

Prezentacji towarzyszyć będzie niewielki katalog zawierający trzy przekrojowe teksty problematyzujące kontekst powstania prac i wpisujące je w szereg międzynarodowych odniesień.